

Jesper Tang Nielsens prædiken påskedag

Taler

Jesper Tang Nielsen
Præst

Dato

31. marts 2024

Sted

Københavns og Vartov
Valgmenigheder

Omstændigheder**Prædikentekst**

Matthæusevangeliet kapitel 28, vers 1-8

Kristus er opstanden!

Ja, han er sandelig opstanden!

Med dette jubelråb hilser kristne verden over hinanden i dag. Nu er det højtid. Vores salmer er glædessalmer. Vores måltid er et festmåltid. Vores bønner er takkebønner. For nu skete det, som man ikke kunne håbe på. Det, som man ikke kunne forvente. Det utrolige og uforståelige er nu det, vi kan sætte vores lid til.

Jubelen kender ingen grænser – og alligevel er det, som om den må forstumme. For hvad kan vi egentlig sige? Hvordan kan vi udtrykke den glæde, som overgår alt, hvad vi kunne forestille os? Vi har ikke ord. Sproget er vores verden, siger man. Sproget er det hus, som vores væren bor i. Men i dag ryster verden og huset slår sprækker, for sproget kan ikke rumme vores glæde.

Man siger ellers, at det er smerten, der gør stum. Virginia Woolf skrev for hundrede år siden om at være syg. Hun begræd, at der ikke var sprog til at udtrykke sygdom. På trods af at enhver kender til at være forkølet eller have influenza, har sygdommen ikke interesseret poeterne.

”Engelsk, der kan udtrykke Hamlets tanker og Lears tragedie, har ingen ord for kuldegysning og hovedpine,” siger hun og fortsætter: ”Selv en skolepige har Shakespeare eller Keats til at udtrykke sine tanker, når hun forelsker sig; men bed en lidende om at beskrive en smerte i hovedet for en læge, og straks slipper sproget op. Der er ikke noget færdigsyet til ham. Han tvinges til at præge sine

egne ord, tage smerten i den ene hånd og en klump ren lyd i den anden ... og ælte dem sammen så et helt nyt ord falder ud til sidst. Der bliver sandsynligvis noget latterligt.”

Mon det bliver latterligt? Mon det ikke snarere bliver uforståeligt uarticuleret, hvis smerten skal give sig udtryk i sproget. For det er rigtigt, at smerten nedbryder sproget, og den lidende ikke kan formidle sin smerte sprogligt. Til sidst bliver det uarticulerede skrig og hyl, der giver smerten udtryk. Eller rettere: Det er smerten selv, der udtrykker sig i lyd. Det kan hverken være beskrivelser eller redegørelser. For at kunne beskrive og redegøre må man befinde sig på afstand af det, man beskriver, man må have en forståelse af det, man redegør for. Man kan beskrive en ørepine, man har haft engang. For så er den noget andet end en selv, så man kan forholde sig til den. Men når pinen er allerværst, når den fylder alting, kan man ikke komme på afstand af den. Så kan man kun lade den få udtryk i gråd og klage. Så er sproget ikke længere til hjælp.

Men gælder det bare smerten? Er det kun sygdommen, der er forsømt, så man skulle tilslutte sig Virginia Woolf i hendes næste ønske, når hun siger:

”Det er ikke kun et nyt sprog, vi har brug for, primitivere, sanseligere, sjoflere, men et nyt lidenskabernes hierarki; kærligheden skal udskiftes med en temperatur på 40 grader; jalousi vige pladsen for jagende iskias; søvnløshed spille rollen som skurk og helten blive en hvid væske, der smager sødt – den mægtige Prins med natsværmerøjnene og de fjerede fødder, hvis ene navn er kloralhydrat.”

Gælder det ikke i lige så høj grad glæden? Når man er allermest glad, bryder sproget sammen af præcis de samme årsager, og man kan kun udtrykke sig i jubel. Måske er det eneste virkelige udtryk for glæden slet ikke sprogligt, men kropsligt. Glæden er i smilets varme, i øjnenes glans, i kroppens holdning, for ligesom smerten kan fylde alting, kan glæden fylde det hele, så man intet kan sige. Sproget nedbrydes, for det kan ikke rumme glæden.

Selv Astrid Lindgren må give op og lade det uarticulerede skrig træde til som et udtryk for glæde, når hun beskriver, hvordan Ronja Røverdatter efter en lang vinter i røverborgen endelig kan komme ud i foråret og møde sin ven Birk Borkasøn, der er søn af hendes faders arvefjende, men som i hemmelighed har lovet at være hendes broder. Sådan fortæller Lindgren, da Ronja endelig møder

ser Birk i skoven:

”Jeg har ventet længe, sagde han, og igen mærkede hun den lille glæde boble op inde i sig, fordi hun havde en bror, som ventede på hende og ønskede, at hun skulle komme. Og her var hun nu og havde kastet sig hovedkulds ind i foråret. Der var så vidunderligt overalt omkring hende, ja, det fyldte hende helt, og hun skreg som en fugl, højt og skingert, indtil hun måtte forklare Birk hvorfor. Jeg bliver nødt til at udstøde et forårsskrig, ellers sprænges jeg. Hør! Kan du ikke høre foråret? De stod stille lidt og hørte, hvordan det kvidrede og susede og pludrede og sang og rislede i deres skov. I alle træer og vande og grønne krat levede det, overalt lød forårets friske, vilde sang.”

Glæden fylder kroppen. Den sidder i munden og næsen. Den sidder i øjnene og ørerne. Så alle sanser er bestemt af glæden. Alle oplevelser opleves gennem den. Derfor hverken kan eller skal glæden udtrykke sig sprogligt, for den skal ikke være et begrænset noget. Som om kunne komme på afstand af den og forholde os til den. Glæden er det hele, som vi sanser igennem og taler igennem og omgås igennem. Vores sprog kan ikke udtrykke det, for glæden er større end sproget.

For opstandelsens glæde stammer netop fra det, der overgår vores sprog. Det, der ikke kan rummes i sproget, fordi det er mere, end vi kan formulere. Det er mere, end vi kan tænke, fordi det overgår vores erkendelse. Sprogligt er det blot end tom grav og et løfte. Vi kalder det opstandelse, fordi den nedbrød det, som vi troede var grænsen for livet. Den overskred vores erfaringer i tilværelsen, og sprængte vores forestillinger om virkeligheden. Derfor kan vi ikke tale om den. Derfor kan vi ikke udtrykke glæden, som udspringer af den. For det er glæden over, at vores sprog, erkendelse og forestillinger ikke slår til. Glæden over, at vores liv, vores tilværelse og virkelighed ikke er begrænset af vores evner til at forstå og udtrykke den.

Hvor forfærdeligt klaustrofobisk ville det være, hvis vi var spærret inde af vores egen erkendelse og blev holdt fangne af vores eget sprog? Men det er vi ikke. Det har opstandelsen vist, for den sprænger alle bånd og begrænsninger. Derfor kan opstandelsens glæde kun give sig udtryk i en uarticuleret jubel over, at livet er mere end os selv.

Opstandelsens glæde kan man ikke tale om. Den kan man kun leve i. Så vi sanser, oplever og erfarer livet gennem glæden over, at det er større end os. Så ser

vi dets overskud og rigdom, og så tror vi på vores umiddelbare fornemmelser, at kærligheden er uendelig, at glæden er ustoppeligt, og at livet er evigt. For nok erfarer vi, at det ikke er sandt. Men opstandelsen betyder, at vores erfaringer ikke begrænser livet, så vi kan leve i det med tro, håb og kærlighed.

Fordi det, der for vores rationelle erkendelse er utroligt, ikke er umuligt; og det, der for vores nøgterne erfaring er håbløst, kan ske; og det, vi væmmes ved, kan være elskeligt. For ved opstandelsen er vi sat fri af begrænsningerne i vores eget perspektiv, vi er sluppet løs fra vores sprogs grænser. Som Ronja og Birk, der hver især havde lært at hade den anden og levede i et sprog, hvor den anden kun kunne være en skiderik. Men så i glæde over at have mødt hinanden, kunne de springe over helvedesdybet, der adskilte dem.

At leve i den glæde, er det Galilæa, hvor den opstandne skal ses. Han ses dér, hvor glæden over hans opstandelse får lov at bestemme det liv, man lever. Når vi møder hinanden i tiltro og tillid, fordi hans selvhengivelse mod al erfaring viste sig at sejre. Når vi tror og stoler på vores forhold til hinanden, fordi det, der nedbryder menneskelige forhold, mod al rationalitet viste sig at blive overvundet. Når vi tager imod hinanden og er sammen i glæde og sorg, fordi det mod enhver erkendelse blev klart, at kærligheden er stærkere end døden. Så er det ham, vi ser. Således kan vi møde vort livs død og mørke med opstandelsens glæde. Så lever vi i det Galilæa, hvor ser ham.

Glæden kan man ikke tale om. Den skal man juble i. Den skal man være i, for glæden fylder os helt og bestemmer alting, så vores erkendelse, forståelse og sprog ikke begrænser os. Glæden skal vi ikke tale mere om. Den skal vi leve i.

Glædelig påske!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Påskedag

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jesper-tang-nielsens-praediken-paskedag>